

Завдання для районної олімпіади з української мови та літератури
Відповіді 7 клас
Українська література

I. Напишіть твір-роздум на тему „ Чого варті у житті слова? ”

12 б.

II. Дайте відповіді на запитання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях.

5 б.

1. До якої групи лірико-побутових пісень належать козацькі та чумацькі пісні? (Соціально-побутових).
2. У чому полягає секрет розміру коломийкового вірша? (Дворядкова строфа, у кожному рядку – 14 складів).
3. Які мовні засоби надають повісті І. Франка «Захар Беркут» особливого колориту, неповторності? (Діалектизми; архаїзми; історизми; мовні конструкції, характерні для тогочасного мовлення).
4. Яка основна думка балади Т. Шевченка «Тополя»? (Пошуки людиною щастя).
5. Про який твір сказано так: «Внутрішня структура цього пристрасного монологу побудована на поступовому підвищенні: від спокійного плинного звертання до слухачів відбувається наростання емоцій»? (Т. Шевченко «Заповіт»).

Українська мова

I. Запишіть речення, розставляючи пропущені розділові знаки. Зробіть повний синтаксичний розбір (підкресліть члени речення, надпишіть над ними частини мови, дайте характеристику всій конструкції).

8 б.

Мороз прилине синьо і прозоро розвісить скрізь сивий дим інею.

Відповідь.

Мороз прилине, синьо і прозоро розвісить скрізь сивий дим інею.

Речення розповідне, неокличне; просте, двоскладне, поширене, повне, ускладнене однорідними присудками та обставинами.

II. Вкажіть іменники жіночого роду. Доберіть до кожного з них прикметники, узгоджуючи їх граматичні значення. Словосполучення запишіть.

Адреса, продаж, дівча, непосида, Перу, путь, кенгуру, авеню, собака, бідолаха, нероба, ступінь, м'якуш, мати.

5 б.

Відповідь. Правильна адреса, сонячна Перу, довга путь, освітлена авеню, рідна мати.

III. Утворіть слова за допомогою суфіксів –ськ(ий) або-ств(о):

Чукотка, Прага, Париж, Сиваш, латиш, товариш, казах, рибалка, брат, людина.

Відповідь. Чукотський, празький, паризький, сиваський, латиський, товариський, товариство, казахський, рибальський, братство, людський, людство.

5 б.

IV. З'ясуйте синтаксичну роль інфінітива.

5 б.

А) Дали наказ виступати. Б) Ми повинні вчитися. В) Наказали виступати. Г) Прийшли вчитися. Д) Вчитися – наш обов'язок.

Відповідь. А) Дали наказ виступати (означення). Б) Ми повинні вчитися (присудок). В) Наказали виступати (додаток). Г) Прийшли вчитися (обставина). Д) Вчитися (підмет)– наш обов'язок .

Усього 40 б.

Завдання для районної олімпіади з української мови та літератури

Відповіді 8 клас

Українська література

I. Напишіть твір-роздум на тему «Тільки родина – як вічна зернина на невмирущому полі життя...» 12 б.

II. Дайте відповіді на запитання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях.

5 б.

1. Яка найважливіша особливість художнього образу? (Здатність викликати у читачів різноманітні асоціації).
2. Про яку історичну пісню сказано так: «Цей твір багатоголосий. У пісні звучать і героїчні мотиви, і гордість за перемогу, і дошкульна іронія, і навіть сарказм...»? («Чи не той то хміль»).
3. Який образ-символ використано в пісні «Та, ой, як крикнув козак Сірко»? (Орли: «Орли та із Січі вилітали»).
4. У якій пісні поєднуються протилежні почуття: від лагідного попередження коханого, який так боляче образив дівчину, до страшних слів помсти? («Ой не ходи, Грицю...»).
5. Які художні засоби споріднюють «Слово про похід Ігорів» із фольклорними творами? (гіперболізація, тавтологія, постійні епітети, анафори, звукові повтори, порівняння, персоніфікація, символи).

Українська мова

I. Запишіть речення, розставивши пропущені розділові знаки. Зробіть повний синтаксичний розбір (підкресліть члени речення, надпишіть над ними частини мови, дайте характеристику всій конструкції). 8 б.

А над нами дзвонить даленіючи лебедина пісня і підноситься до ласкавого сонця.

А над нами дзвонить, даленіючи, лебедина пісня, і підноситься до ласкавого сонця.

Речення розповідне, неокличне; просте, двоскладне, поширене, повне, ускладнене однорідними присудками та відокремленою обставиною, вираженою одиничним дієприслівником..

II. Запишіть іменники в родовому відмінку однини:

Пломбір, Париж, Красний Лиман, листопад (назва процесу), радіус, рулет, багаж, гнів, край, пасажир, Дунай, віск, Шевченко, Ігор, університет.

Відповідь. Пломбіру, Парижа, Красного Лиману, листопаду, радіуса, рулету, багажу, гніву, краю, пасажира, Дунаю, воску, Шевченка, Ігоря, університету.

5 б.

III. Випишіть слова в три колонки залежно від написання: 1) окремо; 2) разом; 3) через дефіс.

Написав(би), немов(би), як(небудь), (чи)мало, (що)разу, казна (що), надумав(таки), все (ж), тільки(що).

6 б.

Відповідь.

Написав би	Немовби	Як-небудь
Все ж	Чимало	Казна – що
Тільки що	Щоразу	Надумав – таки

IV. Перебудуйте речення в односкладні й запишіть. Визначте їх вид. 4б.

1. Колискова пісня передає багатющий світ материнських почуттів, безмежну любов до своєї дитини. 2. У пісню для немовляти мати вклала найсокровенніше. 3. А ще – вплітала калину, символ краси, сили, фізичного й морального здоров'я дитини. 4. Коли ти станеш уже зовсім дорослим, згадуватимеш пісні, які колись співала тобі мама.

Відповідь. 1. Колисковою піснею передають багатющий світ материнських почуттів, безмежну любов до своєї дитини (неозначено-особове). **2.** У пісню для немовляти матір'ю вклено найсокровенніше (безособове). **3.** А ще – вплітено калину, символ краси, сили, фізичного й морального здоров'я дитини (безособове). **4.** Коли станеш уже зовсім дорослим, згадуватимеш пісні, колись співані тобі мамою (означено-особове)..

Усього 40 б.

Завдання для районної олімпіади з української мови та літератури

Відповіді 9 клас

Українська література

I. Напишіть твір-роздум на тему «Людину називають Людиною, коли вона спроможна відповідати за свої вчинки» 12 б.

II. Дайте відповіді на запитання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях. 5 б.

1. Як Іван Вишенський визначив у «Посланні до єпископів» головну ідею своєї творчості? (Усі люди рівні перед Богом).
2. Які є види шкільної драми? (Історичні драми, містерії, міраклі, мораліте).
3. Які жанри перекладної літератури були найпопулярнішими? (Житія, проповіді, патерики, апокрифи, шестидневи, фізіологи, хронологи).
4. Що таке алюзія? У якому творі вона використана? (Алюзія – це стилістична фігура, вислів, що є натяком на загальновідомий історичний чи літературний факт. Її використав І.Котляревський у поемі «Енеїда»).
5. Чим вирізняється балада серед інших пісенних жанрів? (Серед інших пісенних жанрів балада вирізняється романтичним пафосом, фантастичними елементами, трагічним фіналом, моралізаторством, метаморфозами).

Українська мова

I. Запишіть речення, розставивши пропущені розділові знаки. Побудуйте його структурну схему. Зробіть повний синтаксичний розбір (підкресліть члени речення, надпишіть над ними частини мови, дайте характеристику всій конструкції та її компонентам як простим реченням). 10 б.

Річка широка та глибока а вода синя та чиста і котиться вона виблискуючи та шумуючи.

Відповідь.

Річка широка та глибока, а вода синя та чиста; і котиться вона, виблискуючи та шумуючи.

↔ ↔
[], а []; і []

Речення розповідне, неокличне, стверджувальне, складне, сполучникове, складносурядне, складається з трьох частин. Перша частина з'єднується з другою за допомогою протиставного сполучника *а*, друга з третьою – за допомогою єднального сполучника *і*. Між першою і другою частиною ставимо кому, а між другою і третьою – крапку з комою.

1. *Річка широка та глибока...* – двоскладне, повне, непоширене, ускладнене однорідними присудками. *Річка* – підмет простий, виражений іменником – загальна назва, назва неістоти; іменник жіночого роду, І відміни, твердої групи, у називному відмінку однини. *Широка* – складений іменний присудок, виражений прикметником якісним, допоміжну зв'язку пропущено, повна форма, жіночого роду у називному відмінку однини. *Глибока* – складений іменний присудок, виражений прикметником якісним, допоміжну зв'язку пропущено, повна форма, жіночого роду у називному відмінку однини.

2. *...а вода синя та чиста...* – двоскладне, повне, поширене, ускладнене однорідними присудками. *Вода* – підмет простий, виражений іменником – загальна назва, назва неістоти; іменник жіночого роду, І відміни, твердої групи, у називному відмінку однини. *Синя* – складений іменний присудок, виражений прикметником якісним, допоміжну зв'язку пропущено, повна форма, жіночого роду у називному відмінку однини. *Чиста* – складений іменний присудок, виражений прикметником якісним, допоміжну зв'язку пропущено, повна форма, жіночого роду, у називному відмінку однини.

3. *...і котиться вона, виблискуючи та шумуючи* – двоскладне, повне, поширене, ускладнене однорідними обставинами. *Вона* – підмет простий, виражений особовим займенником, жіночого роду у називному відмінку однини. *Котиться* – простий дієслівний присудок, виражений

дієсловом недоконаного виду, неперехідним, дійсного способу, теперішнього часу, 3 особи однини, II дієвідміни. *Виблискуючи* – обставина способу дії, виражена дієприкметником. *Шумуючи* – обставина способу дії, виражена дієприкметником.

II. Вкажіть прикметники, від яких можна утворити ступені порівняння; запишіть їх усіма можливими способами. **3 б.**

Голий, бордовий, високий, низький, синюватий, мертвий, милий, горбатий, масовий.

Відповідь.

Високий – вищий, більш високий, найвищий, найбільш високий, щонайвищий, вищий від усіх.

Низький – нижчий, більш низький, найнижчий, найбільш низький, якнайнижчий, нижчий від усіх.

Милий – миліший, менш милий, наймиліший, найбільш милий, щонаймиліший, миліший від усіх.

III. Подані іменники поставте в орудному відмінку однини. Поясніть написання.

Бандероль, більшість, велич, віддаль, Волинь, галузь, єдність, зустріч, кров, любов, мужність, пам'ять, суміш, чверть, подорож.

5 б.

Відповідь. Бандероллю, більшістю, величчю, віддаллю, Волинню, галуззю, єдністю, зустріччю, кров'ю, любов'ю, матір'ю, мужністю, пам'яттю, сумішшю, чвертю, подорожжю.

У іменниках третьої відміни в орудному відмінку однини відбувається подовження приголосних, якщо основа закінчується на один приголосний; подовження не відбувається, якщо основа закінчується на два приголосних, а якщо основа закінчується на в, пишеться апостроф.

IV. Від поданих іменників утворіть чоловічі й жіночі імена по батькові.

Лука, Сава, Кузьма, Захар, Юрій, Микола, Хома, Ілля, Анатолій, Сидір.

5 б.

Відповідь. Луківна, Лукич, Савівна, Савич, Кузьмівна, Кузьмич, Захарівна, Захарович, Юрївна, Юрійович, Миколаївна, Миколайович, Хомівна, Хомич, Іллівна, Ілліч, Анатоліївна, Анатолійович, Сидорівна, Сидорович.

Усього: 40 б.

Завдання для районної олімпіади з української мови та літератури

Відповіді 10 клас

Українська література

I. Написати твір-роздум на тему «Висока духовність немислима без почуття власної гідності».

12 б.

II. Дати відповіді на запитання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях.

5 б.

1. До яких жанрів належать такі твори І. Карпенка-Карого: «Мартин Боруля», «Хазяїн», «Безталанна», «Сава Чалий»? (Трагікомедія, сатирична комедія, соціально-психологічна драма, історична трагедія).
2. Де і коли було відкрите Наукове товариство імені Тараса Шевченка? (У Львові. Літературне товариство імені Шевченка (1875) було реформоване 1892 року в Наукове товариство імені Тараса Шевченка).
3. У чому полягала життєва мета І. Нечуя-Левицького? (Служити рідному народові).
4. Яка авторська позиція у повісті «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького? (Переважно нейтральна або прихована, іноді осудливо-іронічна або співчутлива).
5. Кому Михайло Старицький присвятив баладу «Гетьман»? (Дочці Людмилі).

III. Установіть відповідність між прикладами і тропами.

4 б.

Приклад

Троп

1) Я в снах колись стрівся з нею в терновому саду.

А - синекдоха

2) Слухати Солов'яненка - насолода.

Б - порівняння

3) Поезія згубила камертон.

В – метонімія

4) Усі чекали вечері, бо досі крихти в роті ніхто не мав.

Г - епітет

Д - метафора

Відповідь. 1) Г; 2) В; 3) Д; 4) А.

Українська мова

I. Запишіть речення, розставивши пропущені розділові знаки. Побудуйте його структурну схему. Зробіть повний синтаксичний розбір (підкресліть члени речення, надпишіть над ними частини мови, дайте характеристику всій конструкції та її компонентам як простим реченням).

10 б.

Сумно і смутно людині коли обертаючись до найдорожчих джерел дитинства та юності нічого не бачить вона дорогого небуденного.

Відповідь.

Сумно і смутно людині, коли, обертаючись до найдорожчих джерел дитинства та юності, нічого не бачить вона дорогого, небуденного.

при якій умові?

[...], коли (...)

Речення розповідне, неокличне, стверджувальне, складне, сполучникове, складнопірядне, з пірядним умови.

1. *Сумно і смутно людині* – односкладне, безособове, поширене, повне, ускладнене однорідними членами. *Сумно* – головний член речення, виражений прислівником. *Смутно* – головний член речення, виражений прислівником. *Людині* – додаток, непрямий, виражений іменником – загальна назва, назва неістоти; іменник жіночого роду, І відміни, твердої групи, у давальному відмінку однини.

2. ...коли, обертаючись до найдорожчих джерел дитинства та юності, нічого не бачить вона дорогого, небуденного – двоскладне, поширене, повне, ускладнене дієприслівниковим зворотом. Вона – підмет простий, виражений особовим займенником, жіночого роду, у називному відмінку однини. Не бачить – простий дієслівний присудок, виражений дієсловом, недоконаного виду, неперехідним, дійсного способу, теперішнього часу, однини, II дієвідміна. Коли – обставина часу, виражена прислівником. Обертаючись ... – обставина часу, виражена дієприслівниковим зворотом. Нічого – прямий додаток, виражений заперечним займенником, у родовому відмінку однини. Дорогого – додаток, непрямий, виражений субстантивованим прикметником, у родовому відмінку однини. Небуденного – додаток, непрямий, виражений субстантивованим прикметником, у родовому відмінку однини.

II. Відшукайте стійкі лексичні сполучення слів, у яких стираються ознаки якісних, відносних чи присвійних прикметників.

Біла хустина, залізні нерви, залізні дроти, вовча натура, Франкові твори, вовчий апетит, лисяча хитрість, собачий холод, собача будка. **5 б.**

Відповідь. Залізні нерви, вовча натура, вовчий апетит, лисяча хитрість, собачий холод.

III. Як правильніше сказати українською мовою: навшпиньках чи навшпиньки? Відповідь аргументуйте.

4 б.

Відповідь. У сучасній українській літературній мові вживаються обидва слова навшпиньках і навшпиньки. Перше слово набуло закінчення -а за аналогією до російського відповідника на цыпочках; друге слово закінчується на -и, характерне для українських прислівників: *навприсядки, навипередки* тощо, тому такий прислівник вживається частіше.

IV. Побудуйте синонімічні ряди до дієслів: гаятися, бентежити, гребувати, майоріти, стямитися.

5 б.

Відповідь.

Баритися, зволікати, затримуватися, запізнюватися.

Непокоїти, хвилювати, тривожити, турбувати.

Гидувати, гордувати, нехтувати, цуратися.

Маячити, бовваніти, мигтіти, миготіти.

Опам'ятовуватися, опритомнювати, приходити до пам'яті.

Усього: 45 б.

Завдання для районної олімпіади з української мови та літератури
Відповіді 11 клас
Українська література

I. Написати твір-роздум на тему «Чудова думка втрачає всю свою цінність, коли вона погано висловлена» Вольтер. **12 б.**

II. Дати відповіді на запитання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях. **5 б.**

1. Хто з українських митців згуртував, а потім зруйнував організації «Ударна група поетів-футуристів» і Аспанфут? (М. Семенко).
2. Кого з поетів-модерністів двічі висували на здобуття Нобелівської премії, називали «князем української поезії»? (П. Тичину).
3. У творчості яких письменників знайшли своє продовження авангардистські пошуки М. Семенка? (Ігоря Калинця, Василя Голобородька, Василя Рубана, Сергія Жадана).
4. Про кого з письменників літературознавець О. Білецький сказав: «Музика заповонила його світосприймання...». (Про П. Тичину).
5. Який основний мотив вірша П. Тичини «Ви знаєте, як липа шелестить...»? (Вищий вияв гармонії світу – у єдності природи й почуттів закоханої людини).

III. Установіть відповідність між художніми засобами й прикладами. **4 б.**

Художній засіб

Приклад

1. Неологізм	А. Я сестру вашу так любив –
Дитинно, злотоцінно.
2. Порівняння	Б. Де тополя росте,
Серед поля стою
3. Уособлення	В. Я Ваші очі пам'ятаю,
Як музику, як спів.
4. Аллегорія	Г. Ви знаєте, як сплять старі гаї?
Вони все бачать крізь тумани.
Д. Одчиняйте двері –
Наречена йде!

Відповідь. 1. А; 2. В; 3. Г; 4. Д.

Українська мова

I. Запишіть речення, розставивши пропущені розділові знаки. Побудуйте його структурну схему. Зробіть повний синтаксичний розбір (підкресліть члени речення, надпишіть над ними частини мови, дайте характеристику всій конструкції та її компонентам як простим реченням). **10 б.**

Мабуть немає киянина чи гостя столиці України якого б не вражала велич і краса Софійського собору.

Мабуть, немає киянина чи гостя столиці України, якого б не вражала велич і краса Софійського собору.

якого?
┌───────────┐
└───┬───┘
[], (якого ...)

Розповідне, неокличне, стверджувальне, складне, сполучникове, складнопірядне, з пірядним означальним; з'єднаним із головним сполучним словом *якого*; кома.

1. *Мабуть, немає киянина чи гостя столиці України...* – головне, односкладне, безособове, поширене, повне, ускладнене вставним словом. *Немає* – головний член речення, виражений безособовим дієсловом, доконаного виду, неперехідним, дійсного способу, теперішнього часу. *Киянина* – додаток, прямий, виражений іменником – загальна назва, назва істоти; іменник чоловічого роду, II відміна, тверда група, у родовому відмінку однини. *Гостя* – додаток, прямий, виражений іменником – загальна назва, назва істоти; іменник чоловічого роду, II відміна, м'яка група, у родовому відмінку однини. *Столиці* – додаток, прямий, виражений іменником – загальна назва, назва неістоти; іменник жіночого роду, I відміна, м'яка група, у родовому відмінку однини. *України* – означення, виражене іменником – власна назва, назва неістоти; іменник жіночого роду, I відміна, тверда група, у родовому відмінку однини.

2. *...якого б не вражала велич і краса Софійського собору* – підрядне, двоскладне, поширене, повне, ускладнене однорідними підметами. *Велич* – простий підмет, виражений іменником – загальна назва, назва неістоти; іменник жіночого роду, III відміна, у називному відмінку однини. *Краса* – простий підмет, виражений іменником – загальна назва, назва неістоти; іменник жіночого роду, I відміна, тверда група, у називному відмінку однини. *(б) не вражала* – простий дієслівний присудок, виражений дієсловом, недоконаного виду, неперехідним, умовного способу, минулого часу, жіночого роду, однина, з формотворчою часткою *б* та заперечною часткою *не*. *Собору* – додаток, непрямий, виражений іменником – загальна назва, назва неістоти; іменник чоловічого роду, II відміна, тверда група, у родовому відмінку однини. *Софійського* – означення, виражене прикметником, відносний, чоловічого роду, у родовому відмінку однини. *Якого* – додаток, непрямий, виражене відносним прикметником, чоловічого роду, у родовому відмінку однини.

II. Запишіть подані слова та словосполучення у формі кличного відмінка. 3 б.

Пані Олена, Валерій Петрович, друг Петро, швець, Ольга Федорівна, брат Андрій, юнак, колега Петричук, молодець.

Відповідь. Пані Олено, Валерію Петровичу, друже Петре, шевче, Ольго Федорівно, брате Андрію, юначе, колего Петричук, молодече.

III. Поясніть лексичне значення власне українських слів. Уведіть кожне слово в речення. 6 б.

Гарний, вишуканість, громада.

Відповідь.

Гарний. 1) Приємний зовнішнім виглядом; який відзначається гармонією барв, ліній. *Вибігає з хати дівчина така гарна, як квіточка.* 2) Який має позитивні якості, цілком відповідає вимогам, заслуговує на схвалення.

Вишуканість- витонченість, досконалість, елегантність. *Це була вишукана споруда.*

Громада- група людей, об'єднаних спільністю проживання, становища, інтересів. *Спочатку люди жили великими громадами.*

IV. Запишіть подані нижче слова правильно, розкривши дужки та знявши скісну риску:

При/все/людно, по/де/куди, будь/де, сімсот/п...ятдесяти/семи/кілометровий, аби/куди, пів/ящика, пан/(є) (Є) вропейський, (Ш) (ш) евченківське слово, (К) (к) київські (В) (в) улиці, місто (С) (с) ухий (Л) (л) иман, (Ф) (ф) ранкова поема, брунатно/сірий, рука/в/руку, рано/по/раненьку, у/сто/крат.

5 б.

Відповідь. Привселюдно, подекуди, будь-де, сімсот'ятдесятисемікілометровий, абикуди, пів'ящика, пан-європейський, шевченківське слово, київські вулиці, місто Сухий Лиман, Франкова поема, брунатно-сірий, рука в руку, рано-пораненьку, у стократ.

Усього: 45 б.